

винаги (постоянно) да гледа слушателитѣ си право въ лицето ; а то е не възможно, ако той е принуденъ, ако-ще-би само отъ врѣме на врѣме, да поглежда на тетрадката си. Като най добра подготовка за умѣние да хортувашъ свободно, служатъ, безпорно, ученическитѣ прѣписри (диспути), които отколѣ вече сж введени въ Шотландскитѣ университети и, които съставятъ, може да се каже тѣхната слава. Упражнението води къмъ искуството, искуството внушава довѣрие къмъ себѣ си, и всѣствие на това изчезватъ и нерѣшителността и страха, които не рѣдко бъркатъ на свободното течение на мислитѣ, но които винаги завладѣватъ този младежъ, комуто са пада да говори, за пръвъ пѣтъ, публично. За да изчезнатъ съвършено тѣзи, твърдѣ естествени въ подобни случаи, впечатления (ефекти), разбира са, е нежелателно. Извънмѣрната самоувѣренность и смѣлость сж много по лоши недостатъци въ младия ораторъ, нежели нѣкоя часть отъ раздражителна нерѣшителность. На публичния ораторъ никога не е потрѣбно да се освобождава отъ това чувство на *отговорността*, което е естествено свързано съ неговото положение, тъй като рѣчитѣ му влияятъ и трѣба да влияятъ на образа на мислитѣ на по голѣмата или по малката часть слушатели. Но за да не би се изродило, това почтително уважение къмъ говоримото слово, въ болѣзненна страхливостъ и въ безпокойна грижа за условнитѣ приличия, азъ бихъ посвѣтвалъ всекого, който се готви да говори публично слово, да не мисли никакъ за самаго-себѣ си, а да вѣтжа на катедрата изпълненъ (въодушевенъ) отъ прѣдмѣта си и съ искрено желавие да принесе съ словото си посилната полза. Отъ това, разбира са, не слѣдва, щото относително ясността и изразителността на изложението, да бжде невъможно да се научишь отъ опитния и свѣдущия въ красноречието рѣководителъ; азъ искахъ да кажижъ само, че вразумителната рѣчь е собствено природенъ даръ, който се развива по вече или по малко отъ само себѣ си. А съвършенство, до което може да бжде доведенъ този даръ, е искуство, което изисква, подобно на всеко друго искуство, въ